

VÄRMLAND UTSIKT

0996

Stoppa flyghavren! sid. 3

Enkullens gård minskar ammoniakförlusterna sid. 6–7

Marknad för eko-kött sid. 9

UTGIVARE

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00
varmland@lansstyrelsen.se

ANSVARIG UTGIVARE

Roger Bergqvist 010-224 72 13
roger.bergqvist@lansstyrelsen.se

REDAKTION

Emma Mickelin
Kajsa Kupiakova
Sofie Eriksson
Maria Sundqvist
Petra Umeland
Roger Bergqvist

FORMGIVNING

Advant

BILDER

Länsstyrelsen Värmland
(om inget annat anges)
Omslagsbild: Teresia Borgman

ILLUSTRATIONER

Mostphotos
(om inget annat anges)

TRYCK

Taberg Media Group AB 2020

UPPLAGA 3 650 ex

ISSN NR 0284-6845

PUBL.NR 2020:14

TIDNINGEN FÖR LANTBRUK OCH LANDSBYGD I VÄRMLAND

Utsikt vänder sig till lantbrukare och andra som är intresserade av landsbygdsfrågor i Värmland, första numret gavs ut 1993. Du kan läsa om landsbygds- och företagsutveckling, odling, djurhållning, ett rikt odlingslandskap, rovdjur samt stöd och kurser.

Utsikt ges ut 4 gånger/år och produceras delvis med pengar från Landsbygdsprogrammet.

Det är gratis att prenumerera – skicka din adress till tidningens utgivare. Även adressändringar och uppsägning av prenumeration skickas dit. Märk din post "Utsikt".

Har du idéer kring tidningens innehåll? Kontakta redaktionen!

Länsstyrelsen
Värmland

Information och viktiga datum inom jordbrukarstöden

Några viktiga datum att hålla koll på

1 juni–31 juli måste du ha rätt antal grödor på din mark för att uppfylla villkoret om 2 till 3 grödor i förgröningsstödet. Gäller för stödområde 1–5. I resterande områden ska du ha rätt antal grödor mellan 1 maj–30 juni.

30 juni är sista sådatum inom ekologisk produktion, vallstöd, skyddszoner, kompensationsstöd och nationellt stöd.

1 augusti får du börja förbereda obrukade fältkanter för annan markanvändning och bryta kvävefixerande grödor som du anmält som ekologisk fokusareal. Träda som du använt för att uppnå villkoret inom rätt antal grödor i förgrönningen får du tidigast bryta detta datum.

16 augusti är tidigaste dagen som du får bryta en träda som du anmält som ekologisk fokusareal.

15 juni – Sista ändringsdag för SAM 2020

15 juni är sista dagen för att:

- Lägga till block, skiften och ändra grödkod som följer utbetalningarna. Efter 15 juni kan du enbart ta bort/minska utbetalning eller areal i din ansökan och ändra grödkod. Ändrar du grödkod kan det innebära att du inte får utbetalt i vissa stöd för den nya grödan eller att dina stöd påverkas på annat sätt, till exempel att din beräkning för kompensationsstödet förändras.

- Ta emot stödletter från någon annan om du hade minst 4 hektar den sista ansökningsdagen.

- Ansöka om att ta över en annan lantbrukares SAM-ansökan eller åtagande om du ska ta över delar av ett jordbruksföretag. Komplettera din SAM-ansökan med de djur och den mark som du tar över. Övertagandet gör du via blanketten *Övertagande av åtaganden och utbetalning av miljöersättningar 2020*.

- Ändra eller ange fler produktionsplatsnummer för alla stöd och ersättningar där det är möjligt.

- Lämna in härstamningsuppgifter för de djur som ingår i ansökan om åtagande och utbetalning för hotade husdjursraser. Uppgifterna ska lämnas till Jordbruksverket och kan skickas till jordbrukarstodsensheten@jordbruksverket.se.

Om Länsstyrelsen hittar fel i din ansökan vid handläggningen eller har meddelat dig att din gård ska kontrolleras så får du inte ändra eventuella fel som hittas i kontrollen. Det betyder att sista dag att ändra ansökan kan vara tidigare än sista ändringsdag. Fler viktiga datum finner du på www.jordbruksverket.se!

Jordbruks
verket

VILL DU HA BESLUTSBREV OCH ANNAN POST DIGITALT?

Om du inte redan har skaffat en digital brevlåda så kan det vara bra att göra det. Om du skaffar en digital brevlåda så kan du få det mesta av din post digitalt istället för att få papper hem i brevlådan. Till exempel kan Jordbruksverket och Länsstyrelsen skicka ut meddelanden och beslut, som rör jordbrukarstöden, via den digitala brevlådan. Det är kostnadsfritt och helt frivilligt att ha en digital brevlåda.

Det finns olika digitala brevlådor där man som privatperson, företag eller ekonomisk förening kan ta emot sin digitala post. Några exempel är Kivra, e.Boks, Digimail och Min myndighetspost. Du når dem enkelt genom att registrera dig och logga in på respektive tjänsts webbplats. De tre första har också en app som du kan ladda ner till din smartphone eller läsplatta.

Stoppa flyghavren!

Flyghavre känns lätt igen med sin yviga och glesa vippa.

Flyghavre är ett besvärligt ogräs. Förutom att den kan ge stora skördeförkluster och minskade intäkter på grund av prisavdrag för flyghavreinfekterad spannmål, så ökar kostnaderna framförallt av kemisk bekämpning och handplockning. Flyghavren regleras därför i svensk lag, som säger att all mark ska hållas fri från flyghavre.

Flyghavre är ett ettårigt ogräs som huvudsakligen grov på våren. Småplantor kan vara svåra att skilja från vanlig havre men längre fram på säsongen är de lätta att känna igen. De är högvuxna och särskiljs från vanlig havre genom sin yviga och glesa vippa. Var särskilt uppmärksam på vårsåden, från axgång och framåt, och håll utkik efter flyghavre. Om du vet med dig att du har fält där flyghavre har observerats bör dessa bevakas extra noga. Flyghavren blommar före vanlig havre och kärnorna drösar efterhand som de mognar. Den kan producera upp till 200 frön per planta och gröningsvilan hos fröna är lång och kan ge upphov till nya plantor efter många år i jorden. Flyghavre som en gång fått fäste är mycket svårt att bli av med.

Flyghavre kan spridas till nya platser genom bland annat maskiner, orent

utsäde, stallgödsel (flyghavren behåller sin grobarhet i gödsel) översvämningar och vilt.

Jobba förebyggande och hindra att flyghavren sprids

- Odlar inte havre om du har flyghavre.
- Variera växtföljden. Öka andelen höstsådda grödor, vall, potatis, oljeväxter.
- Kontrollera dina fält regelbundet, minst 2–3 gånger under sommaren.
- Var extra noga under kraftledning, runt brunnar, i diken och på översvämningssmarker.
- Plocka och bränn upp flyghavreplantor innan de drösar.
- Bränn avrens och annat avfall som innehåller flyghavrekärnor.
- Rengör tröskan, maskiner, vagnar och emballage noga – särskilt viktigt vid maskinsamverkan.
- Pressa inte halm där det finns flyghavre.
- Täck spannmålslassen.

Bekämpa flyghavre kemiskt

Kemisk bekämpning måste tas till då flyghavren etablerat sig i sådan omfattning att plockning inte längre är möjlig. Se till att flyghavren är i god tillväxt vid kemisk bekämpning. Den ska inte vara stressad av exempelvis torka eller kyla, eftersom preparatet då ger sämre effekt. Följ anvisningarna för preparatet gällande utvecklingsstadium, på både gröda och flyghavre, och spruta när flyghavren är som mest sårbar. För bättre täckning kan man använda ett munstycke som träffar ogräset bra, till exempel ett med dubbeldusch som träffar små gräsogräs från flera vinklar. Trots kemisk bekämpning på våren så behöver du kontrollera fälten regelbundet under sommaren eftersom ingen bekämpning är hundra procentig.

JOHANNA LIDÉN
010-224 72 70

JOHANNA.LIDEN@LANSSTYRELSEN.SE

Läs mer om flyghavre och aktuella bekämpningsrekommendationer på www.jordbruksverket.se under odling/växtskydd/ogräs – mer information. Eller sök på "kemisk ogräsbekämpning 2020" och "ogräsdatabasen".

På Länsstyrelsens webb kan du hitta mer information samt registrera din livsmedelsanläggning. Du finner också en länk till Jordbruksverkets webbplats där du kan läsa mer om registrering av foderanläggning. Gå in på www.lansstyrelsen.se/varmland, sök på "Livsmedelsproduktion".

Foto: Mostphotos

Registrering av anläggning inom primärproduktionen

Om du producerar livsmedel och/eller foder behöver du registrera din livsmedelsanläggning hos Länsstyrelsen och foderanläggningen hos Jordbruksverket. Detta för att öka spårbarheten, foder- och livsmedelssäkerheten, samt foderföretagarnas och alla konsumenters trygghet.

Med primärproduktion menas odling och skörd av vegetabilier, mjölkproduktion, äggproduktion, samt uppfödning och produktion av livsmedelsproducerande djur före slakt. Jakt, fiske och insamling av vilda produkter, som bär och svamp, musslor och kräftor i ett kommersiellt syfte omfattas också. Om du endast odlar vegetabilier eller föder upp djur för eget bruk behöver din anläggning inte registreras. Länsstyrelsen ansvarar över registreringen av livsmedelsanläggningar i primärproduktionen. Om du är osäker på om din anläggning är registrerad går det bra att göra en ny registrering och uppgifterna används i så fall för att komplettera den tidigare registreringen.

Har du flera produktionsformer på samma anläggning ska samtliga produktionsformer vara registrerade och det är den

största produktionsformen ska anges som huvudsaklig verksamhet. Bedriver du verksamheter på flera platser kan du behöva ha flera anläggningar registrerade.

Sanktionsavgift

Från och med 1 januari 2019 har straffen för brott mot livsmedelslagen skärpts. För verksamheter inom primärproduktionen innebär detta att en sanktionsavgift ska tas ut för vissa överträdelser. Exempel på när sanktionsavgift ska tas ut är om man startar en ny verksamhet utan att ha gjort en anmälan till sin kontrollmyndighet eller att inte ha tillräcklig dokumentation och journalföring över verksamheten.

Opastöriserad mjölk

Sedan september 2016 gäller nya regler som förtydligar förutsättningarna för den som säljer eller skänker bort opastöriserad

mjölk direkt till konsument. Då riskerna med opastöriserad mjölk är större jämfört med pastöriserad, så måste detta registreras separat hos Länsstyrelsen även om företaget sedan tidigare är registrerat för mjölkproduktion. Detta görs på samma sätt som vid registrering av livsmedelsanläggning i primärproduktion.

Mängden opastöriserad mjölk som gården får lämna begränsas till högst 70 liter i veckan. Dokumentation om vem som tagit emot mjölken, när och hur mycket ska kunna uppvisas vid ett tillsynsbesök. Dessutom ska den som tar emot opastöriserad mjölk få skriftlig information om riskerna med opastöriserad mjölk och hur mjölken ska hanteras. Ett faktablad som beskriver detta finns tillgängligt på www.livsmedelsverket.se, sök på "Faktablad opastöriserad mjölk".

KARIN STOKKI
010-224 72 80

KARIN.STOKKI@LANSSTYRELSEN.SE

KARIN GULLBRING
010-224 72 36

KARIN.GULLBRING@LANSSTYRELSEN.SE

Mer foder och bete med hjälp av betesförmedling

En djurägare som har hittat mark via betesförmedlingen är Ann-Charlotte Brodin. Via betesförmedlingen fick hon förra året kontakt med en markägare som hade en slåttervall att skörda foder på. I år hoppas hon på att hitta mer mark för foder och bete.

Gutebagge söker bete. Foto: Ann-Charlotte Brodin

Nu har Länsstyrelsens betesförmedling varit igång i över ett år och sedan starten har 70 intresseanmälningar kommit in från personer som antingen söker eller har mark för bete eller foder. En som har gjort en intresseanmälan på betesförmedlingen är Ann-Charlotte Brodin i Långserud. Tillsammans med Kajsa Reuter har Ann-Charlotte en fårbesättning på cirka 70 tackor. Inriktningen är ullproduktion och besättningen består av korsningar med finull- och jämtlandsfår samt renrasiga gutefår. De har även några hästar som går tillsammans med fåren och betar. I skrivande stund är de i full gång med förberedelser för att kunna släppa djur på naturbetesmark som arrenderas av Stora Enso.

Sökte mark och fick flera förslag

Betesförmedlingen startade i februari 2019 och i mars la Ann-Charlotte in en intresseanmälan för att hitta mark för bete

eller skörd av foder. Det tog inte lång tid innan markägare hörde av sig.

– Jag fick flera förslag på både bete och slåttervall, säger Ann-Charlotte. Några marker låg tyvärr för långt bort, men det var en markägare här i närheten som hade 20 hektar slåttervall.

Markägaren tipsade även om att det kanske fanns ledig mark på några grannställen bredvid och med några telefonsamtal hade Ann-Charlotte till slut 30 hektar att skörda grovfoder på. En sak som Ann-Charlotte uppskattade var att kommunikationen fungerade väldigt bra mellan parterna.

Nytt år, nya möjligheter

Även i år testar Ann-Charlotte att hitta mark via betesförmedlingen. Hon ser det som en bra möjlighet att markägare kan hitta någon som kan få användning för marken, som kanske annars riskerar att växa igen. Det kan också vara en hjälp för nystartade företag som behöver hitta mark.

– Med naturbetesmark får man tänka stora arealer eftersom det är svårare att beräkna fodertillgången. Men man får testa sig fram. Hellre för mycket än för lite. Just nu hade det varit önskvärt att få tag i cirka 20 hektar slåttervall och 10 hektar betesmark.

Avstånd och restid är avgörande för om det blir ekonomiskt hållbart att ha daglig tillsyn på betesdjuren men även för att skörda och frakta hem foder. Annars är det önskvärt om betesmarken inte innehåller alltför mycket ogräs, till exempel tistlar, som fastnar i fårens päls. För att få en bättre avbetning och minskat parasittryck hade Ann-Charlotte gärna växelbetat med nöt.

– På sikt vill jag gärna arrendera mark över en längre tid, eftersom det ger en ökad trygghet för företaget. Både betesmark och odlingsmark är av intresse.

SOFIE ERIKSSON
010-224 74 66

SOFIE.ERIKSSON@LANSSTYRELSEN

Behöver du tillgång till mer mark för foder eller bete?
Eller har du mark som du inte brukar?

Testa Länsstyrelsens betesförmedling!

Betesförmedlingen är en webbaserad tjänst som du hittar på www.lansstyrelsen.se/varmland/betesformedling. Där finns inkomna intresseanmälningar från mark- och djurägare samt möjligheten att själv fylla i ett formulär för att vara med i förmedlingen. Den som vill ha hjälp med att lägga upp en intresseanmälan kan vända sig till Sofie Eriksson på 010-224 74 66 eller sofie.eriksson@lansstyrelsen.se.

Enkullens gård minskar ammon

Marie Larsson, på Enkullens gård utanför Kristinehamn, är mycket nöjd med besöken från rådgivarna inom Greppa Näringen. Foto: Teresia Borgman

– Rådgivningsbesöken blir ett tillfälle då jag tänker igenom och räknar på verksamheten och får förslag på bra lösningar. Det säger Marie Larsson på Enkullens gård utanför Kristinehamn som varit medlem i Greppa Näringen sedan år 2013.

Gården som har anor från 1700-talet ligger på Ölmeslätten alldeles invid Väneren där djuren betar på strandängar och i hagmarker. Här driver Marie Larsson och maken Jimmy Holmgren ekologisk dikoproduktion och föder upp kalvar till köttproduktion. Gården som är Marias föräldragård togs över av paret för 20 år sedan. Idag bor här även barnen Robin, 19 år, Hanna, 15 år och Ellen, 13 år.

Gjort flera miljöåtgärder

Gården var tidigare en konventionell mjölkgård men paret har sedan dess valt att satsa

på ekologisk dikoproduktion. Flera miljöåtgärder har gjorts på gården, bland annat genom investeringsstöd för att minska utsläpp av ammoniak och växthusgaser samt rådgivning från Greppa Näringen. – Vi strävar hela tiden efter att bli bättre. Bättre energieffektivitet, utnyttja växtnäringen bättre och ännu friskare djur. Sen finns yttre faktorer som man inte kan påverka, som vädret, men man kan ändå vara väl förberedd. Där passar rådgivningen från Greppa Näringen in bra. – Greppa Näringen har också en väldigt bra hemsida som jag använder ofta för

att söka information och använda olika räknehjälpmedel.

Det är inte bara miljön som tjänar på miljöåtgärderna utan även företaget, enligt Marie. Besöken från rådgivarna inom Greppa Näringen ger möjlighet att lyfta blicken, fungera som ett bollplank och sätta fokus på en viss fråga. Dessutom, framhåller hon, är rådgivningen helt kostnadsfri. – Rådgivarna ställer frågor och det blir ett tillfälle att tänka och räkna på verksamheten. Jag får också förslag på bra lösningar som gjorts på andra gårdar.

Satellitbrunn och slangspidare förenklar gödselspridningen

Totalt sett brukas marker som hör till fyra gårdar, bland annat Jimmys föräldragård några mil bort. Eftersom markerna är utspridda och avstånden långa har det medfört att kostnaderna är höga för transporter av både foder och gödsel. För att minska kostnader, markpackning och

Ammoniäkförlusterna och spar pengar

I satellitbrunnen kan gödseln mellanlagras vilket underlättar gödselspridningen. Foto: Teresia Borgman

göra det enklare att sprida gödsel på en större del av åkerarealen, så valde paret för ett par år sedan att investera i en satellitbrunn och en slangspredare. Tidigare lejde de in körning av flytgödsel med traktor och flytgödseltunna till utgårderna där satellitbrunnen är belägen. Idag transporteras den istället med lastbil, vilket blir billigare och mer energieffektivt. I satellitbrunnen kan gödseln mellanlagras och sprids sedan direkt med en slang från gödselbrunnen till slangspredaren på traktorn.

Bättre näringsutnyttjande

Slängspredaren blir inte så tung som en tunna. Det gör att man kan komma ut tidigare på våren och gödsla vallarna vid en mer optimal tidpunkt, vilket höjer proteinhalten i vallfodret och gör att de inte behöver köpa in kraftfoder till de växande djuren i lika stor utsträckning.

– Näringsutnyttjandet blir bättre, vi får mindre markpackning och billigare

gödseltransporter. Det blir inte heller lika mycket påfrestningar på vägarna och det krävs därför mindre vägunderhåll, säger Marie. Vi sparar pengar på det här i slutändan.

Råd som minskar utsläpp

Marie har fått rådgivning inom grovfoderodling, dränering, energikollen och växtnärbalans. Framöver kommer hon att få rådgivning om underhåll av diken. – Återkommande växtnärbalanser är jättebra så att man kan se hur det utvecklas.

I grovfoderrådgivningen fick hon rådet att reglera proteinhalten genom att gödsla med kväve tidigt på våren, men också att de kan spara 15 kg kväve per hektar genom att vårplöja vallen. – Det är fantastiskt att få möjlighet att ta del av så mycket rådgivning och kunskap inom olika områden.

TERESIA BORGMAN
FRILANSJOURNALIST
PÅ UPPDRAG AV GREPPA NÄRINGEN

ENKULLENS GÅRD

Gården drivs av: Marie Larsson och Jimmy Holmgren.

Produktionsinriktning: Ekologisk dikoproduktion med 100 dikor och uppfödning av kalvar för köttproduktion.

Areal: 245 hektar åkermark fördelat på fyra gårdar, varav 165 hektar utgörs av vall och resterande 80 hektar av salugrödor som spannmål, raps och proteingrödor. Gården har också 80 hektar naturbete samt 255 hektar produktiv skogsmark.

Greppa Näringen fokuserar på minskade ammoniakförluster

Flera moduler inom Greppa Näringens rådgivning syftar till att göra åtgärder som minskar utsläpp av ammoniak. Det kan handla om åtgärder som att täcka flytgödselbehållare, sprida gödseln på rätt sätt och vid rätt tidpunkt, anpassa fodret till djurens behov och att ha koll på faktorer i stallmiljön som temperatur, urindrainering, strö och ventilation. De rådgivningsföretag som gör Greppa-rådgivning kopplat till ammoniak i Värmland är: Hushållningssällskapet Västra, Växa Sverige och GGI Sweden AB.

Är du intresserad av rådgivning?

Kontakta Kajsa Kupiakova, samordnare för Greppa Näringen i Värmland, telefon: 010-224 72 67 eller e-post: kajsa.kupiakova@lansstyrelsen.se

Vildsvin i jordbrukslandskapet

Vildsvin kan på kort tid orsaka stora skador på jordbruksmark.

På många håll i vårt län har vildsvinen blivit en stor utmaning för framförallt lantbrukarna. Problemen uppstår i områden där vildsvinen bökar upp nysådda grödor, vallar och betesmarker eller betar av stråsåden. Det orsakar stora skördebortfall med ekonomiska förluster som följd för den enskilde lantbrukaren eller markägaren.

Om vildsvin i korthet

Vildsvinet är en naturlig, inhemsk art som har funnits i Sverige i mer än 8000 år. De har, genom för hårt jakttryck, utrotats ett par gånger i historien och dagens population härstammar till stor del från individer som rymt från hägn under senare delen av 1900-talet.

Ett fullvuxet vildsvin blir omkring en meter i mankhöjd och cirka 1,5 meter lång. Galten kan i vissa fall väga uppemot 200 kg vilket är betydligt mer än suggan, som brukar väga cirka 100 kg som fullvuxen. En sugga får normalt mellan 3 till 8 kulningar vid varje grising. De flesta parningar sker i augusti till december, men suggan kan brunsta året om. Hon är dräktig i ungefär 115 dagar och föder oftast bara en kull om året men kan få fler när födo- och väderförhållandena är bra.

Det är vildsvinens födosök som orsakar de flesta skadorna som sker i jordbrukslandskapet. Även i skogen orsakar de skador på både nyplanteringar som de bökar upp och på träd och rötter som de skrubbar sig mot.

Ett fullvuxet djur äter cirka 4 kg föda per dygn och kulingarna äter cirka 2 kg per dygn.

Vildsvinen är allätare men majoriteten av födan utgörs av vegetabilier där rötter utgör den största delen. Under sommarmånaderna äter de mestadels gröna blad från till exempel starr och tistel samt nötter från ek och hassel. Från juli och framåt höstkanten övergår vildsvinen till att äta mer frön och frukter. Det är i samband med denna kostförändring som skador i växande gröda brukar ske. Favoriterna är höstvet, havre, raps, potatis och vall. De äter även animalisk föda i form av daggmaskar, larver och puppor. Finns det tillgång och möjlighet äter de även smågnagare, småvilt, ägg och fågelungar. De äter även kadaver om det finns.

Förebyggande åtgärder

Populationsreglering av vildsvin ska normalt ske genom ordinarie jakt. Markägare och de som har jakträttigheter har ett gemensamt ansvar att följa utvecklingen av vildsvinsstammen och vara observanta

på skador. Där skador på grödor och mark tenderar att bli oacceptabla bör jakten intensifieras för att på så vis styra djuren till mindre känsliga områden. Övriga förebyggande åtgärder du kan göra förutom jakt är att;

- Sätta upp elstängsel runt åkrar och hagar som ligger utsatt till. Ett stängsel med god ström i hindrar normalt vildsvinen från att besöka begärliga grödor. Stängslet bör bestå av tre eltrådar där den första tråden placeras cirka 12–15 cm ovan mark, den andra drygt 30 cm ovan mark och sista på cirka 60 cm höjd.
- Putsa kantzonen mellan åker och skog för att underlätta övervakning och jakt samt försvåra för vildsvinen att smyga ut i grödan.
- Minska skador på begärliga grödor och betesmark genom avledning till åtlar eller viltåkrar placerade långt från jordbruksmarken. I kombination bör du bedriva jakt i de områdena som du inte vill ha vildsvinen. Skjuts det något djur i anslutning till jordbruksmarken så kommer de aktivt att hålla sig borta från detta område.
- Använda skrämsel i form av ljud och objekt men effekten är kortvarig och måste kombineras med jakt ifall någon långvarig effekt ska kunna uppnås. Detsamma gäller om du regelbundet vandrar runt i markerna med hund för att sprida doft.

Några lantbrukare har enligt utsago fått en bra avhållande effekt genom att placera ut doftblock runt om marker som de vill freda för svinen. Hur effektiv denna metod verkligen är kan vara svårt att säga då svinen kanske vänjer sig vid doften efter ett tag.

EMMA MICKELIN
010-224 72 71

EMMA.MICKELIN@LANSSTYRELSEN.SE

OM DU FÅTT SKADOR PÅ JORDBRUKSMARK - KONTAKTA LÄNSSTYRELSEN

Anmäl skador orsakade av vildsvin när de upptäcks. Länsstyrelsen behöver veta vilka skiften som är drabbade, i vilken omfattning och vill gärna se bilder på skadorna. Om du bedömer att det inte går att skörda eller beta den aktuella marken ska den inte ligga med i ansökan om utbetalning för miljöersättningen. Men marken kan vara godkänd i gårdsstödet om marken fortfarande kan anses vara jordbruksmark.

Länsstyrelsen avgör om ett fältbesök är

nödvändigt. Skadorna kan leda till ändringar av åtagandet och justeringar av åtagandeplaner. Mark som är så pass skadad att den inte längre kan uppfylla villkoren berättigar inte till utbetalning för miljöersättningen under det aktuella stödåret. Då gör Länsstyrelsen avdrag utan sanktion om skadan är anmäld av lantbrukaren till Länsstyrelsen.

Om oanmälda skador upptäcks vid en kontroll kan villkorsavdrag och eventuellt återkrav bli aktuellt.

Telefonnummer till växel:
010-224 70 00

Ersättningar för förlorad skörd och skada på mark

I dagsläget finns ingen ersättning att få för vildsvinsskador. Dock har Viltskadecenter genomfört pilotstudier för att titta på omfattning samt att ta fram en arbetsmetodik för bedömning av skador i fält.

Hej Bengt Danielsson, HKScan

Hur ser marknaden ut för ekologiskt kött?

KRAV-marknaden är mer begränsad idag än vad den var för 10 år sedan. Efterfrågan på KRAV-specifika produkter i handeln har minskat. Folk efterfrågar idag mer närproducerat och då har KRAV-andelen gått ner. Däremot har HKScan fått en större andel av den existerande marknaden. Coop är vår största kund på nötkött- och lammsidan.

Efterfrågan på nötkött är god idag. Vi har inga väntetider på KRAV-slakten och djur tas in och slaktas omgående. Det är alla sorters nötdjur som säljs som KRAV-kött. Det enda vi inte har är mellankalv, där vi inte har någon KRAV-försäljning alls.

Under vintern, våren och försommaren är vi i behov av lamm till slakt, både ekologiska och konventionella. Däremot har vi inget behov av fler lamm under hösten eftersom det då kommer in mycket djur.

Den ekologiska grisproduktionen är en liten del av vår totala produktion. Det rör sig knappt om en procent. Det är få som har denna produktion, eftersom den är så specialiserad.

Ska man satsa på KRAV eller EU-ekologisk?

För att få eko-tillägg hos HKScan krävs att man är KRAV-certifierad nötkött- eller lammproducent. De EU-ekologiska producenterna får inget tillägg och deras djur följer med i den konventionella slakten. När det gäller grisar så ges tillägg för EU-ekologisk produktion.

Hur varierar eko-tillägget under året?

Eko-tillägget varierar en aning under året. Det sjunker lite när det kommer mycket djur till slakt. När det gäller nötkreaturen brukar det vara många som vill skicka framförallt ungnöt innan halvårsskiftet och det gör att eko-tillägget sjunker något då. Eko-tillägget varierar också beroende på vilken typ av djur det är. Exempelvis fås mer i tillägg för ungnöt än en ko. När det gäller lamm kan man få ett högre tillägg under januari till maj-juni, därefter brukar tillägget sjunka.

Hur stora är skillnaderna på livdjurspriser mellan konventionella och ekologiska?

Det är en marginell skillnad på livdjurspriserna. Det var större skillnad för

Bengt Danielsson, HKScan, tipsar om att det är bra att försöka få jämna leveranser av djur till slakt under året, där kan det finnas pengar att tjäna för leverantören. Foto: HKScan Agri

5–10 år sedan. En del av de KRAV-djur som förmedlas går till konventionella besättningar och det beror på att det finns ett överskott på KRAV-djur. Överskottet har gjort att prisskillnaderna mellan konventionellt och ekologiskt har minskat.

Vad ska nya leverantörer tänka på?

Om man funderar på att ställa om till ekologisk produktion är det bra att stämma av med slakteriet innan, så produktionen kan anpassas till efterfrågan på marknaden. Det är bra att veta vilka djur som efterfrågas och slakteriet vill gärna få djuren jämnt levererade över året. I maj-juni slaktas exempelvis en stor del av nötkreaturen och då kommer istället för få djur in i augusti-september. Om vi kan få jämnare leveranser under året, kan vi förse marknaden bättre och då finns det pengar att tjäna.

Hur har coronapandemin påverkat försäljningen av köttprodukter?

Den ordinarie försäljningen till restauranger och storkök minskade betydligt redan under vecka 12–14. Däremot ökade försäljningen till dagligvaruhandeln. Det är framförallt de enklare produkterna som efterfrågas, såsom falukorv, köttbullar och köttfärs. Vi får se hur konsumtionen påverkas av coronaviruset. Om folk permitteras eller blir av med sina arbeten påverkas deras ekonomi och det kan i sin tur göra att köpmönstren ändras.

Om man funderar på att ställa om till ekologisk produktion är det bra att stämma av med slakteriet innan, så att produktionen kan anpassas till efterfrågan på marknaden.

PETRA UMLAND
010-224 72 76
PETRA.UMLAND@LANSSTYRELSEN.SE

LÄR DIG MER!

OBS! Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer, därför kan aktiviteten komma att ändras/ställas in på grund av Corona/Covid-19. Vi uppdaterar kalendern på Länsstyrelsens webbplats och vid eventuella ändringar meddelas de som anmält sig till aktiviteten.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

BETESPLANERING – Bra bete för företaget, fåren och marken!

Hur kan naturbetesmarken vara en resurs i fårproduktionen? Och hur ska man tänka i sin betesplanering för att naturbetet ska ge bra foder och naturvärden? Vi diskuterar dessa frågor i fält med Birgit Fag, Hushållningssällskapet. Det ges också tillfälle att göra en egen betesplanering. Max 15 deltagare.

Tid: 9 juni, kl. 16.00–20.00

Plats: Sätters Gård, Karlstad

Frågor: Sofie Eriksson, 010-224 74 66 eller sofie.eriksson@lansstyrelsen.se

Anmälan: Senast 1 juni på utbildning.jordbruksverket.se

HAMLING

Vad tål trädet? Hur mycket av kronan får jag ta? Ska jag spara några särskilda grenar eller är det bara att plocka? Var på grenen ska jag kapa? Hur ofta får jag hamla och när på året? Finns det behov för underhåll mellan hamlingstillfällena? Hur kan jag se om trädet har tagit sig bra efter hamlingen? Under kursen lär vi oss om nyhamling och hur det går till rent praktiskt. Kursledare är Mattias Johansson. Max 8 deltagare.

Tid: 22 aug, kl. 09.00–15.00

Frågor: Sofie Eriksson, 010-224 74 66 eller sofie.eriksson@lansstyrelsen.se

Anmälan: Senast 14 aug på utbildning.jordbruksverket.se

ÄNGSSKÖTSEL FÖR NÄSTA GENERATION

Har du tagit över en ängsmark från dina föräldrar, mor- eller farföräldrar, eller kommer du kanske att göra det en vacker dag? Vill du lära dig mer om ängar, varför de behöver slå för att blommor och fjärilar ska finnas kvar? Den här kursen är till för dig som har anknytning till ängsmark. Under dagen berättar vi om ängens historia, tittar på särskilda ängsväxter och provar att slå med lie. Max 10 deltagare.

Tid: 4 juli, kl. 09.30–15.00

Plats: Åstrand, Torsby

Frågor: Maria Sundqvist, 010-224 72 74 eller maria.sundqvist@lansstyrelsen.se

Anmälan: Senast 26 juni på utbildning.jordbruksverket.se

RÅDGIVNING BETESPLANERING

Hur kan man tänka i betesplaneringen för att naturbetet ska ge bra foder och naturvärden? Nu kan du som har naturbetesmarker i Värmland få rådgivning kring betesplanering. Målet med rådgivningen är att betesmarker ska betas och hållas öppna samtidigt som det ger positiva effekter på ekonomin, djurhälsan och miljön. Rådgivare är:

Nöt: Lantbruksråd i Väst, Maja-Lena Främling, 070-207 51 67 eller info@lantbruksradivast.se

Får, häst och sam-/växelbete: Hushållningssällskapet Västra, Anna Hultgren, 054-54 56 11 eller anna.hultgren@hushallningssallskapet.se

RÅDGIVNING BYGGNADSVÅRD

Har du en gammal ekonomibyggnad som du vill bevara? Du kan få rådgivning av kunniga hantverkare som bedömer byggnadens skick och lämpliga åtgärder. Gäller ekonomibyggnader (ej bostadshus) byggda före 1940 på jordbruksfastigheter i Värmland. Rådgivningen kan t.ex. handla om timmerkonstruktioner, grunder som flyttat sig, jordkällare, stick-, näver- eller skiffertak.

Intresseanmälan: Sofie Eriksson, sofie.eriksson@lansstyrelsen.se eller 010-224 74 66

BYGGA GÄRDESGÅRD

Vi lär oss bygga en traditionell långlagd trögärdesgård. Insjöns Gärdesgård AB leder kursen. Max 12 deltagare per kurs.

Tid: 26–27 sept

Plats: Älgå, Arvika

Tid: 10–11 okt

Plats: Bjurtjärn, Storfors

Frågor: Elena Jonsson, 010-224 72 75 eller elena.jonsson@lansstyrelsen.se

Anmälan: Senast 6 resp. 20 sept på utbildning.jordbruksverket.se

LIESLÅTTER grundkurs

Grundkurs med knackeljar. Du lär dig slåtterteknik, att vässa lien, ergonomi m.m. Ta gärna med eget knackelieblad om du har. Kursledare är Staffan Lundaahl. Tips! kolla in våra lievässningskvällar! Max 8 deltagare per kurs.

Tid: 5 juli, kl. 09.00–16.00

Plats: Östra Sunne

Tid: 17 juli, kl. 09.00–16.00

Plats: Malmbäckarna, Hagfors

Frågor: Maria Sundqvist, 010-224 72 74 eller maria.sundqvist@lansstyrelsen.se

Anmälan: Senast 7 juli på utbildning.jordbruksverket.se

LIESLÅTTER fortsättningskurs

För att gå kursen ska du antingen ha gått någon av våra tidigare kurser eller ha viss vana av att slå med lie. På den här kursen får du prova att slå hackslått, alltså ojämn mark med stenar och tuvor. Du lär dig slåtterteknik, att vässa lien, ergonomi m.m. Ta gärna med egen lie om du har, men se till att den är vässad och anpassad för dig innan. Kursledare är Staffan Lundaahl. Tips! Kolla in våra lievässningskvällar!

Max 8 deltagare.

Tid: 11 juli, kl. 09.00–16.00

Plats: Lekvattnet, Torsby

Frågor: Maria Sundqvist, 010-224 72 74 eller maria.sundqvist@lansstyrelsen.se

Anmälan: Senast 3 juli på utbildning.jordbruksverket.se

VÄSSA DIN LIE INFÖR SOMMAREN

Drop-in där du får hjälp och råd om hur du ska slipa/knacka din lie och ställa in den så att den passar dig. Våra slipstenar och rådgivare finns på plats. Bra tillfälle att få lien vass inför våra slåtterkurser!

Tid: 10 och 14 juli

Plats: Karmenkynna (Lekvattnet) resp. Långban gruv- och kulturby

Frågor: Maria Sundqvist, 010-224 72 74 eller maria.sundqvist@lansstyrelsen.se

TIMMERLAGNING – Grundkurs

Vi reparerar ett timrat uthus och diskuterar samtidigt byggnadshistoria, virkeskvalitet, redskap, hantverkskunskap och byggnadsteknik. Då detta är en fortsättningskurs ska du tidigare ha deltagit i en av länsstyrelsens anordnade timmerlagningarskurs. Rudshults byggnadsvård leder kursen.

Tid: I höst, håll utkik på vår webbplats.

Frågor: Elena Jonsson, 010-224 72 75 eller elena.jonsson@lansstyrelsen.se

Målgrupp för dessa träffar och kurser är personer som är verksamma inom jordbruksföretag om inget annat anges. Aktiviteterna finansieras med stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Sälgen – en viktig matkälla för våra pollinerande insekter

Sälg som står i väggkant och åker. Här skulle det vara bra om granarna och några lövträd tas bort för att öppna upp runt sälgen.

Döda sälgar är viktiga som boplats till många pollinerande insekter.

*Sälg, *Salix caprea*, är enormt viktig för att våra pollinerande insekter ska överleva den kritiska våren. Sälg bjuder på mängder av energirik nektar och pollen och kan utgöra skillnaden mellan liv och död för många av vårens nyvakna insekter.*

Inget annat trädslag i Sverige utgör föda åt så många insekts- och fjärilsarter som sälgen. Detta gör att sälgen är mycket viktig i vårt landskap och utgör en art som har stor betydelse för andra arters överlevnad i ett ekosystem.

Ofta står gamla och grova sälgar i dikeskanter mellan väg och jordbruksmark. Många kan också återfinnas på åkerholmar och i betesmarker. Det bästa för sälgarna är om man vid plöjning sparar en remsa på cirka 5–6 meter mellan dikeskant och åker så att sälgens rötter inte körs sönder vid plöjningen. Den yta som blir mellan dike och jordbruksmark fungerar också

som födosöksplats för många pollinerande insekter efter att sälgen blommat över och kärlväxterna börjar blomma.

Samma gäller för sälgar och andra träd som kan finnas på åkerholmar i jordbruksmark. Plöj inte närmare än cirka 4 meter, räknat från kanten av kronans utbredning, så skadas inte trädets rötter som är otroligt viktiga för trädets vitalitet och välmående.

Döda sälgar viktiga att bevara

Sälgen är inte bara viktig som födokälla för de pollinerande insekter utan utgör också en viktig källa som boplats i form av död ved.

Död ved är också en struktur som minskar i många naturmiljöer. Döda och halvdöda sälgar är ytterst viktiga att låta stå kvar då de är hem och mat för mängder med insekter och andra organismer. Död ved är en bristvara i naturen och många insektsarter minskar därför kraftigt.

Närvaron av sälg och andra salixarter leder till att fler pollinerande insekter överlever och därmed kan bidra till ökad pollinering av bland annat frukt och bär. Tyvärr minskar antalet sälgar på grund av gallring och rensning i utkanterna av framförallt jordbruksmark. Sälgarna tas bort av gammal vana medan andra "finare" träd lämnas kvar. Här kan markägare, lantbrukare och trädgårdsägare göra en stor insats. Låt sälgarna vara kvar och plantera nya, så gynnas både skörd och biologisk mångfald!

ANJA EDEKRANS
010-224 74 73
ANJA.EDEKRANS@LANSSTYRELSEN.SE

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Corona och stödkontroller

Coronaviruset framfart över världen påverkar vårt samhälle på ett sätt som få kunde förutse. Inom Länsstyrelsen planerar vi för att klara vår roll som regional krisberedskapsmyndighet samtidigt som vi ska klara de mest prioriterade uppgifterna vid en ökad sjukfrånvaro.

Länsstyrelsens förutsättningar för att genomföra uppgifter inom olika områden kan komma att påverkas om smittspridningen ökar och sjukfrånvaron stiger. Verksamheter som innebär utbetalningar till företag och organisationer är dock högt prioriterade och kommer att bemannas i första hand. Däribland ingår handläggning och utbetalning av jordbrukarstöden eller SAM-stöden som de ofta kallas.

För att kunna betala ut jordbrukarstöden måste vi uppfylla de kontrollfrekvenser som är beslutade av EU-kommissionen. Om kontrollfrekvenserna inte är uppfyllda stoppas stöden till samtliga sökande av det aktuella stödet.

Vid genomförandet av kontrollverksamheten följer vi förstas gällande smittskyddsrekommendationer och anpassar oss till eventuella förändringar. En stor del av kontrollerna är areal-

kontroller där vi inte behöver träffa lantbrukarna på plats, så på dessa kontroller har coronasituationen inte någon större påverkan. Även kontroller som innebär granskning av dokument går i regel att lösa genom att dokumenten skickas in elektroniskt till Länsstyrelsen för granskning på kontoret. För de kontroller som är kopplade till djurhållning är vi mer beroende av att träffa lantbrukaren eller någon annan med kännedom om djurhållningen. Här behöver kontrollanten och lantbrukaren ha en dialog om hur kontrollen ska läggas upp så att den kan genomföras på ett smittskyddssäkert sätt.

ROGER BERGQVIST
010-224 72 13

ROGER.BERGQVIST@LANSSTYRELSEN.SE

UTVECKLA DITT FÖRETAG

Projektet "Mer mat – fler jobb" är ett samarbete mellan LRF, Livsmedelsföretagen, Krinova och Arbetsförmedlingen. Syftet är att stötta dig som företagare inom jordbruk, trädgårds- och livsmedelsföretag så att ditt företag kan utvecklas, växa och producera mer mat. I projektet erbjuds företagsanalys, kompetensutveckling, ledarutbildning och hjälp med rekrytering av personal. Företagsanalysen visar hur företaget kan stärkas, vilken kompetensutveckling som är viktig för företagets utveckling och vilket behov som finns för personalrekrytering på kort och lång sikt. Företagsanalysen hjälper till att sortera och fokusera framåt på det som gör mest nytta för att det egna företaget ska kunna bli lönsammare och växa.

Vill du veta mer eller anmäla ditt företag till en företagsanalys? Kontakta Linda Sundström på LRF, telefon: 010-184 43 84 eller e-post: linda.sundstrom@lrf.se.

BEHÖVER DU REKRYTERA MEDARBETARE?

I Arbetsförmedlingens databas finns det närmare 20 000 arbetssökanden som pekar på att de önskar arbete på ett jordbruks- och trädgårdsföretag. Kanske just ditt företag? Arbetsförmedlingen kan hjälpa till med att matcha arbetssökande med de behov som företag har. Arbetsförmedlingen kan också hjälpa till med den utbildning som behövs.

För mer information: Kontakta Jennica Kärnegård på Arbetsförmedlingen, telefon: 010-488 42 22 eller e-post: jennica.x.karnegard@arbetsformedlingen.se.

Ett annat hjälpmedel för rekrytering är att använda sig av www.gronajobb.se. Gröna jobb är ett verktyg för både arbetssökande och arbetsgivare inom de gröna näringarna. Det är kostnadsfritt att annonsera på Gröna jobb och deras vision är att det ska vara snabbt och enkelt för arbetssökande att hitta ett ledigt, grönt jobb och att arbetsgivarna lika smidigt ska kunna annonsera sina lediga tjänster och nå ut till rätt målgrupp.